

נמצאת ברשותי קופסת עץ קטנה שגודלה $20 \times 14 \times 5$ ס"מ שיועדה למסמכים או תכשיטים. על המכסה המתכתי מודבקות לקישוט 6 מטבעות שהונפקו בשנות ה-40 בפולין בגטו לודג' (Lodz), שכונה ע"י הנאצים "ליצמנשטאדט" (Litzmannstadt). העריכים של המטבעות הם: 5 מרק, 10 מרק ו-20 מרק.

למיטב ידיעתי, נוצרה ונמסרה קופסא זו כמתנה, לאחר השואה, לסופרת רחל אוירבך ששרדה את השואה בגטו וורשה. ספרה "בחוצות וורשה" מתאר באופן קשה ואותנטי את מוראות השואה והמרד בגטו וורשה.

רחל אוירבך השתייכה בגטו לצוותו של ההיסטוריון, ד"ר עמנואל רינגבלום, שאסף בגטו ארכיון גדול של כתובים, יומנים ותמונות. הארכיון הוטמן בכדי חלב בשלשה אתרים שונים לאורך זמן, אשר שניים מהם אותרו לאחר תום המלחמה, בחפירות יזומות ואקראיות בשטח הגטו היהודי.

בתקופה האחרונה נעשה ניסיון נוסף לגלות את הארכיון החסר השלישי ואף נערכו חפירות בשטח שהיה בעבר בתחום גטו וורשה וכיום נמצא במתחם חצר השגרירות הסינית.

גטו לודג' חוסל בקיץ 1944 ואחרוני היהודים הובלו לתאי הגאזים. אך ב-4 השנים שקדמו לחיסול נהלו בגטו חיים קהילתיים ערים שהיו בהם כל הסממנים של חברה פעילה ותוססת. את החיים היום-יומיים ניהלו ממונים יהודים כשבראשם חיים רומקובסקי, "זקן היהודים" (Der Aelteste der juden in Litzmannstadt), כפי שכונתה המשרה על ידי הגרמנים.

בין שאר התפקידים האזרחיים של אדמיניסטרציה זו, הוטבעו מטבעות והודפסו שטרות כסף ששימשו לחיי היום-יום של הגטו. המטבעות הוטבעו בכמה מהדורות וטביעתן החלה בקיץ 1942. המטבע הראשון היה מטבע של 10 פנינג.

המתכת ששימשה במהדורת הטביעה הראשונה, הייתה נתך של מגנזיום שכנראה הושג משברי מטוסים שהגיעו אל תוך הגטו. בעזרת ציוד פרימיטיבי למדי טבעו במשך הזמן גם מטבעות של 5 מרק, 10 מרק ו-20 מרק. מטבעות אלה החליפו שטרות כסף שהודפסו בגטו אך התבלו עקב איכות ירודה. במשך הזמן הוחלף נתך המגנזיום באלומיניום ורוב המטבעות הוטבעו במתכת זו.

מטבעות ושטרות מתקופת השואה, מגטאות, מחנות השמדה, מחנות עבודה, וממקומות אחרים מקוטלגים בחלקם והם מהווים ענף נומיסמטי נכבד שזוכה לאחרונה לעדנה והתעניינות של אספנים רבים.

הקופסא הקטנה שברשותי היא עדות אותנטית ומזכרת נומיסמטית לאותה עת איומה בתולדות עמנו.

תאור מפורט של הטביעה בגטו לודג' מופיע בספר "Litzmannstadt - A Chapter of German Monetary History". הספר הכתוב אנגלית וגרמנית נקרא על ידי ארבעת מחבריו: פרק בהיסטוריה הטביעה הגרמנית. אני הייתי קורא לו פרק בנומסמטיקה של שואת יהודי אירופה.